საქართველოს
იუსტიციის
სამინისტრო

დანაშაულის
პრევენციის
ცენტრი

განრიდების პროგრამების
(განრიდების/განრიდებისა და მედიაციის პროგრამის)
2018 წლის 6 თვის ანგარიში

სსიპ „დანაშაულის პრევენციის ცენტრი“
განრიდებისა და მედიაციის სამმართველო

2018

შინაარსი

შესავალი 3

ზოგადი ინფორმაცია პროგრამის განვითარების შესახებ 4

პროგრამის შედეგები 7

1. სტატისტიკური მონაცემები რეგიონების მიხედვით: 7
2. სტატისტიკური მაჩვენებელი წლების მიხედვით 8
3. სტატისტიკური მონაცემები თვეების მიხედვით: 8
4. სტატისტიკური მონაცემები სქესის მიხედვით: 8
5. განრიდებულთა სტატისტიკური მონაცემები დანაშაულის ჩადენის დროს ასაკის მიხედვით 9
6. სტატისტიკური მონაცემები დანაშაულთა კატეგორიის მიხედვით 9
8. სტატისტიკური მონაცემები ხელშეკრულების ხანგრძლივობის მიხედვით: 10
9. წარმატებით დასრულებული მედიაციის მაჩვენებელი განრიდებულთა რაოდენობის მიხედვით. (საქმეებში სადაც არსებობდა მედიაციის წინაპირობა): 11
11. მედიაციის მაჩვენებელთან დაკავშირებული მონაცემები 2018 წელს (6 თვე) 12
12. მედიაციის მაჩვენებლები (2014-2018 წლების მონაცემები): 12
13. მედიაციის მაჩვენებელი დაზარალებულების მიხედვით 2018 წელს (6 თვე): 13
14. მედიაციის კონფერენციებზე პროკურორების დასწრების მაჩვენებელი 2018 წელს (6 თვე): 13
16. 2018 წლის სტატისტიკური მონაცემები რაიონული და საოლქო პროკურატურების მიხედვით: 14

შესავალი

საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი სსიპ „დანაშაულის პრევენციის ცენტრი“, როგორც განრიდების პროგრამების ზოგად მენეჯმენტზე პასუხისმგებელი უწყება, ყოველწლიურად, სამთავრობო, არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ურთიერთანამშრომლობით ახორციელებს სხვადასხვა აქტივობებს განრიდების მექანიზმის გაძლიერების მიზნით. აღნიშნული აქტივობები მოიცავს როგორც საგანმანათლებლო ღონისძიებებს პროკურორების, პრობაციის ეროვნული სააგენტოს სოციალური მუშაკების, მედიატორებისა და მოსამართლეებისათვის, ასევე სხვადასხვა სახის ანალიტიკურ საქმიანობას, სტატისტიკური მონაცემების დამუშავებასა და ანალიზს, უწყებათაშორის მონიტორინგის ღონისძიებებს, ჩართულ სპეციალისტებსა და ორგანიზაციებს შორის კოორდინაციის გაძლიერებას, საგრანტო პროექტების დაფინანსებას ბენეფიციართათვის სერვისების გაფართოების და არასამთავრობო სექტორის გაძლიერების მიზნით, ასევე სხვა მნიშვნელოვან აქტივობებს.

წინამდებარე დოკუმენტი წარმოადგენს 2018 წლის 6 თვის ანგარიშს და მასში წარმოდგენილია პროგრამის განვითარების შესახებ მოკლე ინფორმაცია, 2018 წელს განხორციელებული მნიშვნელოვანი აქტივობები და განრიდების პროგრამების დეტალური სტატისტიკა.

ანგარიშში მოცემული ინფორმაცია საინტერესოა როგორც იურისტებისათვის, ასევე სოციალური სფეროს წარმომადგენლებისათვის, პედაგოგების, მკვლევარების, სტუდენტებისა და აღნიშნული სფეროთი დაინტერესებული ნებისმიერი პირისათვის.

ზოგადი ინფორმაცია პროგრამის განვითარების შესახებ

განრიდების/განრიდებისა და მედიაციის პროგრამის მენეჯმენტს სსიპ „დანაშაულის პრევენციის ცენტრი“ 2012 წლიდან ახორციელებს. 2013 წლამდე, პროგრამა მოქმედებდა საპილოტე რეჟიმში და ეტაპობრივად ემატებოდა საქართველოს სხვადასხვა ქალაქები, ხოლო 2013 წლის აგვისტოდან კი - მოქმედებს მთელი საქართველოს მასშტაბით.

განრიდების პროგრამები 21 წელს მიუღწეველი პირისათვის წარმოადგენს ერთ შანსს, გარკვეული პირობების შესრულების სანაცვლოდ, განაგრძოს ცხოვრება ნასამართლობის, სასჯელის გარეშე, დაიწყოს კანონმორჩილი ცხოვრება და გადადგას ნაბიჯი წარმატებული მომავლისკენ. პროგრამა ეფექტური საშუალებაა 21 წელს მიუღწეველი პირისათვის მართლშეგნების ხელშეწყობის, მისი რესოციალიზაციისა და კანონსაწინააღმდეგო ქმედებით დაზარალებულ პირთა ინტერესების დაკმაყოფილების თვალსაზრისით.

განრიდება/განრიდება და მედიაცია ეყრდნობა აღდგენით მართლმსაჯულების კონცეფციას, რომელიც მაქსიმალურად ითვალისწინებს დამნაშავისა და დაზარალებულის ინტერესებს, მიმართულია დანაშაულის პრევენციაზე და ზრუნავს საზოგადოების, როგორც მთლიანობის გაჯანსაღებაზე.

თუ არსებობს დასაბუთებული ვარაუდი, რომ 21 წელს მიუღწეველმა პირმა ჩაიდინა დანაშაული, პროკურორი უფლებამოსილია არ დაიწყოს/შეწყვიტოს სისხლისსამართლებრივი დევნა და მის მიმართ გამოიყენოს განრიდების მექანიზმი. 21 წელს მიუღწეველი პირის განრიდების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების შემდეგ პროკურორი დაუკავშირდება პრობაციის ეროვნულ სააგენტოს, რომელიც უზრუნველყოფს საქმის კონკრეტული სოციალური მუშაკისთვის დაწერას. სოციალური მუშაკი შეიმუშავებს განსარიდებლის ინდივიდუალური შეფასების ანგარიშს, განრიდების სარეკომენდაციო ღონისძიებებს და ხელშეკრულების სარეკომენდაციო პირობებს. ანგარიშის საფუძველზე პროკურორი სოციალურ მუშაკთან, ხოლო მედიაციის შემთხვევაში - მედიატორთან ერთად განსაზღვრავს განრიდების ღონისძიებას და ხელშეკრულების პირობებს. პირობების ჩამოყალიბებისას პროკურორი, სოციალური მუშაკი და მედიატორი ითვალისწინებენ დაზარალებულის ინტერესს და მოქმედებენ განსარიდებლის საუკეთესო ინტერესების გათვალისწინებით. შესაბამისად, ხელშეკრულების პირობად აგრეთვე შეიძლება განისაზღვროს, ზიანის ანაზღაურება ან/და დაზარალებულისთვის ბოდიშის მოხდა საქმის ინდივიდუალური მახასიათებლების გათვალისწინებით.

გარდა ზემოაღნიშნულისა, მას შემდეგ, რაც პროკურორი მიიღებს განრიდების გადაწყვეტილებას და საქმეს ჰყავს დაზარალებული, საქმეში ერთვება მედიატორი, რომელიც არის ნეიტრალური პირი. მედიატორის მიზანია დაზარალებულსა და დანაშაულის ჩამდენ განსარიდებელს შორის მოლაპარაკების წარმოება, შერიგებაში დახმარება და ზიანის ანაზღაურების ფორმაზე შეთანხმება. მედიატორი დაზარალებულსა და განსარიდებელს აწვდის დეტალურ ინფორმაციას მედიაციის არსის, პროცედურების შესახებ და უხსნის მათ მედიაციის მნიშვნელობას.

დაზარალებულის თანხმობის შემთხვევაში, მოლაპარაკების პროცესის დასრულების შემდეგ მედიატორი მართავს შეხვედრას (ე.წ. მედიაციის კონფერენციას) რა დროსაც დაზარალებული და განსარიდებელი პირადად ხვდებიან ერთმანეთს. ყველა მხარესთან შეთანხმებით დგება სამოქალაქო ხელშეკრულება, რომელსაც ხელს აწერენ: განსარიდებელი, მისი კანონიერი წარმომადგენელი (18 წლის ასაკს მიუღწეველი პირის განრიდების შემთხვევაში), მედიატორი და დანაშაულის შედეგად დაზარალებული პირი. ხელშეკრულების შესაბამისად, განრიდების ღონისძიებასთან ერთად 21 წელს მიუღწეველი პირის მიეწოდება მისთვის საჭირო სერვისები და დაეკისრება დაზარალებულის ან/და საზოგადოების წინაშე მოვალეობები, რომელთა შემუშავებაში მედიატორიც იღებს მონაწილეობას. განრიდებულს დაეხმარებიან სახელმწიფო და სხვადასხვა არასამთავრობო ორგანიზაციები.

იმ შემთხვევაში, თუ საქმეს არ ჰყავს დაზარალებული, ან დაზარალებული წინააღმდეგია მედიაციის პროცესში მონაწილეობაზე, აღნიშნული არ აბრკოლებს განრიდების პროცესს და პროკურორი უფლებამოსილია გააფორმოს 21 წელს მიუღწეველი პირთან ხელშეკრულება განრიდების შესახებ. ამასთან, დაზარალებულს უფლება აქვს ნებისმიერ დროს ჩაერთოს მედიაციის პროცესში. ხელშეკრულების გაფორმების შემდეგ, 21 წელს მიუღწეველი პირის მიერ ხელშეკრულების პირობების შესრულებას მეთვალყურეობას უწევს სოციალური მუშაკი. არსებობს იმის შესაძლებლობა, რომ განრიდებულმა არ გამოიყენოს მისთვის მიცემული შანსი და დაარღვიოს ხელშეკრულების პირობები. ამ შემთხვევაში, სოციალური მუშაკი განრიდებულის საქმეს კვლავ პროკურორს დაუბრუნებს. პროკურორი კი უფლებამოსილია ხელახლა დაიწყოს სისხლისსამართლებრივი დევნა მის მიმართ. ასეთი შესაძლებლობის არსებობამ კარგად უნდა დააფიქროს განრიდებული და უზრუნველყოს მის მიერ ნაკისრი ვალდებულებების ჯეროვნად შესრულება.

2014 წლის ნოემბრამდე დანაშაულის ჩამდენი არასრულწლოვნის განრიდებისა და მედიაციის პროგრამაში ჩართვა შესაძლებელი იყო იმ შემთხვევაში თუ მის მიერ ჩადენილი დანაშაული წარმოადგენდა ნაკლებად მძიმე დანაშაულს. 2014 წლის 11 ნოემბრიდან პროგრამა გავრცელდა მძიმე კატეგორიის დანაშაულებზეც. აღნიშნული ცვლილებებით შეიცვალა და დაიხვეწა 2010 წლიდან პროგრამის პრაქტიკაში გამოყენებისას გამოვლენილი ხარვეზები და სხვადასხვა პროცედურული საკითხებიც. მათ შორის, დაწესდა პროგრამაში მომუშავე პროფესიონალთათვის სამუშაო ვადები. ასევე, თუ წინათ მედიაციის შესახებ დაზარალებულს ინფორმაციას პროკურორი აწვდიდა და მხოლოდ დაზარალებულის მედიაციის პროცესში მონაწილეობაზე თანხმობის შემთხვევაში ერთვებოდა მედიატორი, დღეისათვის იგი პროცესში პროკურორის მიერ განრიდების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისთანავე ერთვება, რაც ზრდის მედიაციით დასრულებული საქმეების რაოდენობას. შესაბამისად, ამცირებს დანაშაულებრივი ქმედების შედეგად დაზარალებულსა და განრიდებულს შორის წარმოშობილი კონფლიქტების რაოდენობას და ზრდის, კმაყოფილ დაზარალებულთა რიცხვს.

2016 წლის 1-ლი იანვარს ამოქმედდა საქართველოს კანონი „არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსი“, რომელის მიხედვითაც ბევრ სხვა ნოვაციასთან ერთად კიდევ უფრო დაიხვეწა და გაუმჯობესდა განრიდების მექანიზმი. კოდექსის მიხედვით, განრიდება გახდა პრიორიტეტული და კრიტერიუმების არსებობის შემთხვევაში, პროკურორი ვალდებულია პირველ რიგში, განიხილოს განრიდების შესაძლებლობა და მხოლოდ შემდეგ დაიწყოს ფიქრი სისხლისსამართლებრივ დევნაზე. განრიდება გავრცელდა 14-18 წლის

არასრულწლოვნების გარდა, 18-დან 21 წლამდე პირებზეც. განრიდების უფლებამოსილება აგრეთვე მიენიჭა სასამართლოსაც. კერძოდ, 2016 წლის 1-ლი იანვრიდან მოსამართლე უფლებამოსილია მხარის შუამდგომლობით, ან/და საკუთარი ინიციატივით საქმე დაუბრუნოს პროკურორს განრიდების მიზნით. მნიშვნელოვანი ცვლილება აგრეთვე არის ის, რომ მედიატორის როლი კიდევ უფრო გაიზარდა. კოდექსის მიხედვით, პროკურორისა და სოციალური მუშაკის დასწრება მედიაციის კონფერენციაზე სავალდებულო აღარაა.

პროგრამის შედეგები

2018 წლის 6 თვის განმავლობაში განრიდებულ იქნა 482 პირი, აქედან 263 არასრულწლოვანი (14-დან 18 წლამდე) და 219 სრულწლოვანი (18-დან 21 წლამდე). აქედან 185 პირის მიმართ გამოყენებულ იქნა მედიაცია და შედგა 151 მედიაციის საერთო შეხვედრა.

2010 წლიდან 2018 წლის 30 ივნისის ჩათვლით, საერთო ჯამში, განრიდებულ იქნა 3217 21 წელს მიუღწეველი პირი.

2018 წლის 6 თვის მდგომარეობით განრიდების პროგრამებთან დაკავშირებული დეტალური სტატისტიკური მონაცემები:

1. სტატისტიკური მონაცემები რეგიონების მიხედვით:

რეგიონი	**რაოდენობა**
იმერეთი	74
რაჭა	2
კახეთი	43
სამცხე ჯავახეთი	21
სამეგრელო - ზემო სვანეთი	31
შიდა ქართლი	10
მცხეთა-მთიანეთი	8
ქვემო ქართლი	32
აჭარა	23
გურია	13
თბილისი	191
მთავარი პროკურატურა/საოლქო პროკურატურები	34
სულ	482

2. სტატისტიკური მაჩვენებელი წლების მიხედვით

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018 (6 თვე)
14-დან 18 წლამდე	124	332	204	297	462	476	263
18-დან 21 წლამდე	-	-	-	-	322	436	219
სულ	124	332	204	297	784	912	482

3. სტატისტიკური მონაცემები თვეების მიხედვით:

თვე	**14-დან 18 წლამდე**	**18-დან 21 წლამდე**	**14-დან 21 წლამდე**
იანვარი	46	39	85
თებერვალი	47	38	85
მარტი	40	30	70
აპრილი	40	31	71
მაისი	48	38	86
ივნისი	42	43	85

4. სტატისტიკური მონაცემები სქესის მიხედვით:

სქესი	**14-დან 18 წლამდე**	**18-დან 21 წლამდე**	**14-დან 21 წლამდე**
მდედრობით	33	30	63
მამრობითი	230	189	419
სულ	263	219	482

5. განრიდებულთა სტატისტიკური მონაცემები დანაშაულის ჩადენის დროს ასაკის მიხედვით

ასაკი	**საქმეების რაოდენობა**
14 წლის	51
15 წლის	52
16 წლის	74
17 წლის	86
18 წლის	80
19 წლის	83
20 წლის	56
სულ	482

6. სტატისტიკური მონაცემები დანაშაულთა კატეგორიის მიხედვით

კატეგორია	**14-დან 18 წლამდე**	**18-დან 21 წლამდე**	**14-დან 21 წლამდე**
ნაკლებად მძიმე	149	170	319
მძიმე	114	49	163
სულ	263	219	482

7. სტატისტიკური მონაცემები დანაშაულის კატეგორიისა და დანაშაულის ჩადენის დროს ასაკის მიხედვით

ასაკი	მძიმე დანაშაული	ნაკლებად მძიმე დანაშაული	საერთო რაოდენობა
14 წლის	28	23	51
15 წლის	24	28	52
16 წლის	33	41	74
17 წლის	29	57	86
18 წლის	14	66	80
19 წლის	22	61	83
20 წლის	13	43	56
სულ	163	319	482

8. სტატისტიკური მონაცემები ხელშეკრულების ხანგრძლივობის მიხედვით[1]:

ხანგრძლივობა	14-დან 18 წლამდე	18-დან 21 წლამდე	14-დან 21 წლამდე
1 თვე	0	0	0
2 თვე	12	13	25
3 თვე	68	61	129
4 თვე	76	70	146
5 თვე	59	46	105
6 თვე	34	19	53
7 თვე	8	5	13
8 თვე	6	4	10
9 თვე	0	0	0
10 თვე	0	1	1
სულ	263	219	482

[1] რაოდენობა მოიცავს ისეთ საქმეებსაც, რომლებშიც გაგრძელდა განრიდების/განრიდებისა და მედიაციის ხელშეკრულების მოქმედების ვადა

9. წარმატებით დასრულებული მედიაციის მაჩვენებელი განრიდებულთა რაოდენობის მიხედვით. (საქმეებში სადაც არსებობდა მედიაციის წინაპირობა):

	2014 წლის 6 თვე	**2015 წლის 6 თვე**	**2016 წლის 6 თვე**	**2017 წლის 6 თვე**	**2018 წლის 6 თვე**
წარმატებით დასრულდა	15 %	61 %	41 %	37 %	41 %

10. წარმატებით დასრულებული მედიაციის კონფერენციები

	2014 წლის 6 თვე	**2015 წლის 6 თვე**	**2016 წლის 6 თვე**	**2017 წლის 6 თვე**	**2018 წლის 6 თვე**
წარმატებით დასრულებული მედიაციის კონფერენციების რაოდენობა	13	71	107	148	151

11. მედიაციის მაჩვენებელთან დაკავშირებული მონაცემები 2018 წელს (6 თვე)

მიზეზი	**რაოდენობა**	**პროცენტული მაჩვენებელი**
დაზარალებული არ არსებობდა	23	8%
მედიაციაზე უარი განაცხადა მედიატორმა	102	34%
მედიაციაზე უარი განაცხადა დაზარალებულმა	165	56%
სხვა	7	2%
სულ	297	

12. მედიაციის მაჩვენებლები (2014-2018 წლების მონაცემები):

	2014 წლის 6 თვე	**2015 წლის 6 თვე**	**2016 წლის 6 თვე**	**2017 წლის 6 თვე**	**2018 წლის 6 თვე**
განრიდებისა და მედიაციის პროგრამაში ჩართული 21 წელს მიუღწეველი პირები	113 საქმე	146 საქმე	342 საქმე	513 საქმე	482 საქმე
სადაც არსებობდა მედიაციის წინაპირობები	113 საქმე	140 საქმე	322 საქმე	485 საქმე	452 საქმე
მედიაცია შედგა	17 საქმე	86 საქმე	133 საქმე	180 საქმე	185 საქმე
პროცენტული მაჩვენებელი	15%	61%	41%	37%	41%

13. მედიაციის მაჩვენებელი დაზარალებულების მიხედვით 2018 წელს (6 თვე):

	ფიზიკური პირები	**იურიდიული პირები**
საქმეების რაოდენობა, სადაც არსებობდა მედიაციის წინაპირობები	279 საქმე	173 საქმე
მედიაცია შედგა	112 საქმე / 40%	73 საქმე / 42%
მედიაციაზე უარი განაცხადა დაზარალებულმა	96 საქმე / 34%	69 საქმე / 40%
მედიაციაზე უარი განაცხადა მედიატორმა	71 საქმე / 26%	31 საქმე / 18%

14. მედიაციის კონფერენციებზე პროკურორების დასწრების მაჩვენებელი 2018 წელს (6 თვე):

	რაოდენობა	**პროცენტული მაჩვენებელი**
განრიდებისა და მედიაციის ხელშეკრულებები რომლებსაც ხელს აწერს პროკურორი	79	43 %
მედიაციის კონფერენციები რომლებშიც პროკურორი იღებდა მონაწილეობას	61	40%

15. დაზარალებულთა მონაცემები

	14-დან 18 წლამდე განრიდებული	18-დან 21 წლამდე განრიდებული	14-დან 21 წლამდე განრიდებული
იურიდიული პირი	96	83	179
ფიზიკური პირი	160	120	280
დაზარალებულის გარეშე	7	16	23

16. 2018 წლის სტატისტიკური მონაცემები რაიონული და საოლქო პროკურატურების მიხედვით:

პროკურატურის დასახელება	**რაოდენობა**
დასავლეთ საქართველოს საოლქო პროკურატურა	5
ქუთაისის რაიონული პროკურატურა	47
ზესტაფონის რაიონული პროკურატურა	12
სამტრედიის რაიონული პროკურატურა	6
ამბროლაურის რაიონული პროკურატურა	2
საჩხერის რაიონული პროკურატურა	9
აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის პროკურატურა	1
ბათუმის რაიონული პროკურატურა	22
ოზურგეთის რაიონული პროკურატურა	13
ხელვაჩაურის რაიონული პროკურატურა	1
სამცხე-ჯავახეთის საოლქო პროკურატურა	1
ახალქალაქი-ნინოწმინდის რაიონული პროკურატურა	2
ახალციხის რაიონული პროკურატურა	19
ქვემო ქართლის საოლქო პროკურატურა	2
ბოლნისის რაიონული პროკურატურა	8

მარნეულის რაიონული პროკურატურა	5
რუსთავის რაიონული პროკურატურა	19
ქ. თბილისის პროკურატურა	18
გლდანი-ნაძალადევის რაიონული პროკურატურა	55
დიდუბე-ჩუღურეთის რაიონული პროკურატურა	10
ვაკე-საბურთალოს რაიონული პროკურატურა	45
ისანი-სამგორის რაიონული პროკურატურა	50
ძველი თბილისის რაიონული პროკურატურა	13
შიდა ქართლისა და მცხეთა მთიანეთის საოლქო პროკურატურა	3
გორის რაიონული პროკურატურა	3
მცხეთის რაიონული პროკურატურა	8
ხაშურის რაიონული პროკურატურა	7
კახეთის საოლქო პროკურატურა	0
გურჯაანის რაიონული პროკურატურა	26
თელავის რაიონული პროკურატურა	10
სიღნაღის რაიონული პროკურატურა	7
სამეგრელო-ზემო სვანეთის საოლქო პროკურატურა	1
ზუგდიდის რაიონული პროკურატურა	18
სენაკის რაიონული პროკურატურა	9
ფოთის რაიონული პროკურატურა	3
მესტიის რაიონული პროკურატურა	1
მთავარი პროკურატურა	21
სულ	482

განრიდება

საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო

დანაშაულის პრევენციის ცენტრი

საქართველოს მთავარი პროკურატურა

პრობაციის ეროვნული სააგენტო